

Шмідт Б. В., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРІВ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПОВІТРЯНИМ ТРАНСПОРТОМ

Повітряний транспорт в історичному вимірі є порівняно новим видом транспорту. Разом з тим, повітряні перевезення набувають все більшого поширення як у нас в країні, так і за кордоном. Така популярність зазначеного виду перевезень обумовлена, в першу чергу, великою, порівняно з іншими видами транспорту, швидкістю, можливістю доставити пасажирів і вантаж в місця призначення, що є недоступними для інших видів транспорту.

Вагомий внесок у дослідження різних аспектів перевезення повітряним транспортом внесли такі вітчизняні та зарубіжні вчені-юристи, як І. Безлюдько, В. Вітрянський, О. Дзера, І. Діковська, Н. Кузнецова, В. Луць та ін. Разом з тим, внесення змін в транспортне законодавство, нормативно-правове закріплення та ефективне використання на практиці принципу свободи договору, зумовлює інтерес до дослідження юридичної підстави повітряних перевезень - договору повітряного перевезення.

Перевезення повітряним транспортом здійснюється на приватних засадах, виходячи з принципів свободи волі сторін, свободи укладання договору і формування його умов, але з урахуванням імперативів безпеки.

З огляду на це, законодавче регулювання договорів перевезення мало і має певну специфіку не притаманну іншим цивільно-правовим інститутам. Зокрема, окрім Цивільного кодексу України (далі по тексту - «ЦК») [1] передбачається наявність окремих кодифікованих актів (статутів, кодексів), які враховують специфіку перевезення окремими видами транспорту. Не є в цьому плані винятком і повітряні перевезення, які регулюються Повітряним кодексом України (далі по тексту - «ПК») [2].

Дивлячись на те, що договір перевезення повітряним транспортом є цивільно-правовим договором на нього в повній мірі поширюються норми ЦК. Договірні зобов'язання, що випливають з договору повітряного перевезення, належать до групи договорів про надання перевізних послуг. Тобто, на нього розповсюджуються положення Глави 63 ЦК «Послуги. Загальні положення»: положення цієї глави, відповідно до ч. 2 ст. 901 ЦК, можуть застосовуватися до всіх договорів про надання послуг, якщо це не суперечить суті зобов'язання. Окрім того, спеціальній регламентації

послуг з перевезення присвячено норми Глави 64 ЦК «Перевезення».

ЦК посідає центральне місце у регулюванні відносин перевезення, тому всі норми, які містяться в інших законодавчих і нормативних актах, зокрема, норми і ПК мають йому відповідати, за винятком тих випадків, коли ЦК передбачено можливість врегулювання перевізних відносин законом по-іншому.

Аналізуючи норми, які містяться у Главі 64 ЦК, можна зробити висновок, що поняття «договір перевезення» розкривається через низку договорів, які покликані регулювати різні відносини, пов'язані з перевезенням вантажів, пасажирів і багажу, пошти. Договір повітряного перевезення це угода щодо транспортування товарів повітряним транспортом, у тому числі період, коли товари перебувають під контролем повітряного перевізника. Правом на здійснення господарської і комерційної діяльності в галузі авіації може володіти кожна юридична або фізична особа, яка займається експлуатацією, технічним обслуговуванням, ремонтом, виробництвом, розробленням та іншою діяльністю у сфері авіаційної техніки й одержала ліцензію. Повітряні перевезення виконують на підставі договору. Кожний договір повітряного перевезення та його умови засвідчують документом на перевезення, виданим авіаційним підприємством або уповноваженими ним організаціями чи особами (агентами).

За договором перевезення пасажирів одна сторона (перевізник) зобов'язується перевезти другу сторону (пасажирів) до пункту призначення, а в разі здавання багажу - також доставити багаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання багажу, а пасажир зобов'язується сплатити встановлену плату за проїзд, а у разі здавання багажу - також за його перевезення (ч. 1 ст. 910 ЦК).

Різновидом договору перевезення є договір чартеру (фрахтування): за договором чартеру (фрахтування) одна сторона (фрахтівник) зобов'язується надати другій стороні (фрахтувальникові) за плату всю або частину місткості в одному чи кількох транспортних засобах на один або кілька рейсів для перевезення вантажу, пасажирів, багажу, пошти або з іншою метою, якщо це не суперечить закону та іншим нормативно-правовим актам (ч. 1 ст. 912 ЦК).

На підставі наведених вище законодавчих визначень договору перевезення можна виділити основні ознаки договору перевезення повітряним транспортом на прикладі ознак договору перевезення в цілому. По-перше, договір перевезення повітряним транспортом є договором про надання перевізних послуг, тобто послуг з переміщення пасажирів, багажу, вантажу та пошти. По-друге, цей договір є двостороннім. Однією із сторін будь-якого договору повітряного перевезення є повітряний перевізник. Визначення поняття «перевізник» є

важливим науковим та практичним завданням як на міжнародному рівні, так і у вітчизняному законодавстві. Визначення повітряного перевізника закріплено в ПК, Правилах повітряних перевезень вантажів [4], Правилах повітряних перевезень пасажирів і багажу [5].

Отже, на мою думку, договір перевезення займає в системі транспортних договорів домінуюче становище, є як би базовим договором, оскільки саме цей договір виконує основні завдання пов'язані з переміщенням матеріальних цінностей, сприяє виконанню зобов'язань з доставкою продукції споживачеві.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.
2. Повітряний кодекс України від 04.03.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 25. – Ст. 274.
3. Проект Повітряного кодексу України № 2373 від 13.06.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
4. Правила повітряних перевезень вантажів: затверджені наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації № 186 від 14.03.2006 р. // Офіційний вісник України від 05.07.2006. – № 25. – Ст. 262.
5. Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу: затверджені наказом Державної служби України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації від 14.03.2006 р. № 187 // Офіційний вісник України від 05.07.2006. – № 25. – Ст. 285.

УДК 347

Штрімайтис С. В., студент,
Юридичний факультет,
Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль
Науковий керівник: Слома В. М., к.ю.н., доцент

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Розділ II Конституції України присвячений правам, свободам та обов'язкам людини і громадянина. Подальше закріплення особисті немайнові права одержали у нормах цивільного права. Так, відповідно до ст. 269 ЦК України особисті немайнові права належать кожній фізичній особі від народження або за законом. Особисті немайнові права фізичної особи не мають економічного